

Súd: Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka: 11Co/1/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6723200152
Dátum vydania rozhodnutia: 25. 01. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jozef Zlocha
ECLI: ECLI:SK:KSBB:2024:6723200152.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Banskej Bystrici, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Jozefa Zlochu a sudkýň JUDr. Renáty Deákovovej a JUDr. Danice Kočíčkovej ako členiek senátu, v spore žalobcu: A. B., nar. XX. XXXXXX XXXX, trvale bytom C. XXX/XX, D., zast. URBÁNI & Partners, s.r.o., IČO: 36 646 181, so sídlom Skuteckého 17, Banská Bystrica, proti žalovanému: Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, IČO: 00 151 866, so sídlom Pribinova 2, Bratislava, o zaplatenie 4.000,- Eur s prísl., o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Rimavská Sobota č.k. 12C/24/2023-183 zo dňa 13. septembra 2023, takto

rozhodol:

I. Rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch I. a III. **p o t v r d z u j e.**

II. Žalobca **m á n á r o k** na náhradu trov odvolacieho konania voči žalovanému v rozsahu 100%, ktoré mu je žalovaný **p o v i n n ý** zaplatiť v lehote 3 dní od právoplatnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie o ich výške.

o d ô v o d n e n i e:

1. Okresný súd Rimavská Sobota (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom č.k. 12C/24/2023-183 zo dňa 13. septembra 2023 (ďalej len „napadnutý rozsudok“ alebo „napadnuté rozhodnutie“) uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 2.000,- Eur do 30 dní od právoplatnosti rozsudku (prvá výroková veta), v prevyšujúcej časti žalobu zamietol (druhá výroková veta) a rozhodol o povinnosti žalovaného nahradiť žalobcovi trovy konania v rozsahu 100 % z priznanej sumy 2.000,- Eur v lehote 30 dní od právoplatnosti uznesenia súdu o ich výške (tretia výroková veta).

1.1 Z odôvodnenia napadnutého rozsudku vyplýva, že žalobca sa podanou žalobou domáhal zaplatenia sumy 4.000,- Eur, a to titulom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch za porušenie práva Európskej únie žalovaným. Žalobca odôvodnil žalobu tým, že jeho týždenný pracovný čas ako príslušníka Hasičského a záchranného zboru Slovenskej republiky sa skladá z 16,5 hodinových zmien, po ktorých nasleduje 7,5 hodinová pohotovosť; súhrn takto zloženého týždenného pracovného času pravidelne prekračuje 48 hodín. Smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 2003/88/ES zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (ďalej len „smernica č. 2003/88/ES“) pritom záväzne určuje dĺžku týždenného pracovného času na 48 hodín; jej porušenie členským štátom Európskej únie vyvoláva jeho zodpovednosť podľa práva Európskej únie a pre osoby postihnuté takýmto porušením zakladá právo na náhradu spôsobenej ujmy pred vnútroštátnymi súdmi členského štátu. Poukázal na rozsudky Súdneho dvora Európskej únie, v zmysle ktorých členské štáty Európskej únie nemôžu jednostranne určovať rozsah pôsobnosti čl. 6 písm. b) smernice č. 2003/88/ES tak, že by 48 hodinový týždenný pracovný čas viazali na určitú podmienku. Žalobca tiež zdôraznil, že aj keď príloha č. 4 k zákonu č.315/2001 Z.z. o Hasičskom a záchrannom zbore (ďalej aj „zákon č. 315/2001 Z.z.“ alebo „zákon o Hasičskom a záchrannom zbore“) uvádza, že do jeho znenia bola prebratá Smernica 2003/88/

ES, jednotlivé ustanovenia zákona túto skutočnosť nepotvrdzujú; žiadne zo zákonných ustanovení nepotvrďuje, že služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby je považovaná za súčasť ich týždenného pracovného času v zmysle únievého práva; zákon č. 315/2001 Z.z. tak neprebral zo smernice č. 2003/88/ES čl. 6 písm.b) stanovujúci dĺžku týždenného pracovného času napriek tomu, že podrobne definuje termíny služobná doba, služobná pohotovosť či spôsoby ich finančného ohodnotenia. Podľa názoru žalobcu spočíva podstata pochybenia v tom, že služobná pohotovosť hasičov podľa zákona o Hasičskom a záchrannom zbore sa nepovažuje za súčasť ich týždenného pracovného času v zmysle únievého práva, v dôsledku čoho dochádza k jeho pravidelnému prekračovaniu a tým aj k porušovaniu žalobcovho práva podľa čl. 6 písm.b) smernice č. 2003/88/ES. Vychádzajúc z judikatúry Súdneho dvora Európskej únie (vo veci C-429/09) bol toho názoru, že súdny dvor výslovne potvrdil právo na 48 hodinový týždenný pracovný čas príslušníkov hasičských zborov a rozhodol, že poškodení jednotlivci majú právo na náhradu, pokiaľ sú splnené tri podmienky, a to (1) ak cieľom porušenej právnej normy Európskej únie bolo priznať jednotlivcom práva, (2) porušenie je dostatočne závažné a (3) medzi týmto porušením a škodou spôsobenou poškodeným jednotlivcom existuje priama príčinná súvislosť; žalobca vyjadril presvedčenie, že v jeho prípade došlo k splneniu všetkých troch podmienok založenia zodpovednosti žalovaného. Škodou, ktorá vzniká hasičom pre nerešpektovanie 48 hodinovej pracovnej doby je podľa judikatúry Súdneho dvora Európskej únie potrebné rozumieť škodu, ktorá jednotlivcovi vznikla v dôsledku straty času odpočinku, na ktorý by mal nárok, ak by bol maximálny týždenný pracovný čas upravený čl. 6 písm.b) smernice č. 2003/88/ES rešpektovaný. Dlhodobé nerešpektovanie únievého týždenného pracovného času sa môže prejavovať v rámci osobnostnej sféry fyzických osôb vo vzťahu k ochrane ich práva na zdravie a celkovú fyzickú a morálnu integritu. Z povahy škody, ktorá má nemajetkovú povahu, mal žalobca za to, že je potrebné aplikovať ustanovenia týkajúce sa náhrady nemajetkovej ujmy fyzickej osobe v zmysle ustanovení § 11 až § 13 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „Občiansky zákonník“).

1.2 Žalovaný s podanou žalobou nesúhlasil; bol toho názoru, že štátnu službu príslušníkov Hasičského a záchranného zboru vykonávajúcej zásahovú činnosť, ktorá je špecifická nerovnomerným rozvrhnutím služobného času, na ktorý priamo nadväzuje určená služobná pohotovosť, možno subsumovať pod negatívne vymedzenie pôsobnosti smernice č. 89/391/EHS; úlohy príslušníkov Hasičského a záchranného zboru možno zahrnúť aj pod pojem „osobitné činnosti služieb civilnej ochrany“ v zmysle čl. 2 ods.2 smernice č. 89/391/EHS; mal za to, že štátna služba príslušníkov HaZZ, charakteristická nerovnomerným rozvrhnutím služieb s nariadenou služobnou pohotovosťou, má charakter osobitnej činnosti služieb civilnej ochrany, z ktorého dôvodu nemohla žalobcovi vzniknúť škoda, nakoľko ustanovenia smernice č. 2003/88/ES sa na neho nevzťahujú; táto oblasť je v plnej miere v pôsobnosti vnútroštátnej právnej úpravy. Žalovaný taktiež namietal nedostatok svojej pasívnej vecnej legitímácie; vzniesol námietku premlčania; predložil aj výpočet, podľa ktorého vychádza priemerný týždenný pracovný čas hasiča na 47,84 hodín. Mal za to, že žalobcovi sa nepodarilo preukázať, že by štát neprebral smernicu č. 2003/88/ES do zákona správne, a teda sa mu nepodarilo preukázať ani, že by existovala údajná škoda, ktorá by bola v priamej príčinnej súvislosti s čl. 6 písm.b) smernice č. 2003/88/ES; žalobca neosvedčil vznik nároku na náhradu škody; škodu stanovil nejasným spôsobom. Mal za to, že ak by aj súd dospel k záveru, že služobná pohotovosť, ktorú žalobca vykonáva a za ktorú je riadne odmeňovaný, je pracovným časom, ktorý sa má zarátavať do pracovného fondu, uvedené samo o sebe ešte nie je dôvodom na priznanie nároku na náhradu škody; súd by mal podľa názoru žalovaného preveriť, či poškodená osoba prejavila primeranú snahu s cieľom odvrátiť škodu alebo obmedziť jej rozsah za využitia všetkých dostupných prostriedkov na právnu ochranu; žalobca pritom žiadnym spôsobom neoznámil svojmu zamestnávateľovi, že odmieta vykonávať služobnú pohotovosť. Zároveň tvrdil, že posúdenie referenčných šesťmesačných období v januári 2020 – decembri 2021 bolo potrebné vnímať v kontexte spoločenskej reality; v dôsledku celosvetového šírenia nebezpečnej ľudskej nákazy COVID-19 boli na území Slovenskej republiky prijaté rôzne opatrenia a karantény, bol vyhlásený núdzový stav, ktoré okolnosti umožňovali v daných referenčných obdobiach odchylenie sa od smernice č. 2003/88/ES.

1.3 Súd prvej inštancie sa oboznámil so žalobou, písomnými a ústnymi vyjadreniami strán sporu, nimi predloženými listinnými dôkazmi, najmä výpismi z dochádzkového systému SAP týkajúcimi sa žalobcu. Aplikoval čl. 7 ods.2 druhá a tretia veta, čl. 144 ods. 1 Ústavy SR, ustanovenia smernice č. 2003/88/ES, konkrétne jej čl. 1 bod 2, 3, čl. 2 bod 1, čl. 6 písm. b), čl. 16 písm. b) a čl. 17 ods.3 písm.ii); ustanovenia § 85 ods.1, ods.2, § 86 ods.1, ods.2, § 91 ods.1, ods.3, § 92 ods.1, ods.2, § 97 ods.1 písm.h), § 103 ods.5, § 122 ods.1, ods.2 zákona č. 315/2001 Z.z. a ustanovenia § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka.

1.4 Na základe vykonaného dokazovania bol okresný súd toho názoru, že mu bola zverená právomoc vec prejednať a rozhodnúť; vychádzal z prednosti úniového práva pred vnútroštátnou právnou úpravou, z ktorej vyplýva povinnosť súdu vykladať vnútroštátne právne predpisy v súlade s právom Európskej únie; tým považoval za danú právomoc súdu posudzovať súlad vnútroštátnych predpisov s právom únie a v prípade zistenia nesúladu aj právomoc neaplikovať vnútroštátnu právnú normu, ktorá právu Európskej únie odporuje. Okresný súd zároveň ustálil, že v danom prípade ide o súkromnoprávny spor fyzickej osoby – hasiča a Slovenskej republiky zastúpenej Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky o náhradu škody spôsobenej porušením úniového práva nesprávnym prebratím smernice č. 2003/88/ES do zákona o hasičskom a záchrannom zbore, ktorý spor s poukazom na ustanovenie § 3 C.s.p. a judikatúru Súdneho dvora Európskej únie patrí do právomoci súdov.

1.5 Čo sa týka námietky nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného v spore, túto vyhodnotil súd prvej inštancie ako nedôvodnú a zdôraznil, že za dodržiavanie, rešpektovanie a zabezpečenie dodržiavania a rešpektovania práva Európskej únie sú zodpovedné jednotlivé členské štáty Európskej únie, a teda aj Slovenská republika. V prípade porušenia práva na 48 hodinový týždenný pracovný čas sa poškodený hasič môže dovolávať práva Únie na vyvodenie zodpovednosti orgánov dotknutého členského štátu s cieľom získať náhradu škody vzniknutú v dôsledku porušenia čl.6 písm.b) smernice č. 2003/88/ES (viac v rozsudku Súdneho dvora Európskej únie C-429/09 vo veci vo veci Fu?). Zásada zodpovednosti štátu za škody spôsobené jednotlivcom porušením práva únie platí v prípade každého porušenia práva únie členským štátom bez ohľadu na verejný orgán, ktorý sa tohto porušenia dopustil; je objektívna a absolútna. Súd prvej inštancie uviedol, že žalovaný – Slovenská republika ako členský štát Európskej únie disponuje pasívnou vecnou legitímáciou a žalobca si tak voči nej dôvodne uplatnil nárok na náhradu škody z dôvodu porušenia práva Európskej únie; v mene Slovenskej republiky koná ústredný orgán verejnej správy – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, do ktorého pôsobnosti patrí oblasť štátnej správy pre hasičský a záchranný zbor.

1.6 Súd prvej inštancie vyhodnotil ako nedôvodnú aj námietku premlčania vznesenú žalovaným; tu konštatoval, že náhrada škody bola uplatnená v paušálnej výške 4.000,- Eur za obdobie troch rokov pred podaním žaloby, t.j. od 11.1.2020 do 11.1.2023, čo vyplýva z podania žalobcu.

1.7 Ak žalovaný argumentoval, že smernica č. 2003/88/ES sa na príslušníkov Hasičského a záchranného zboru nevzťahuje, poukázal okresný súd na výklad o pôsobnosti tejto smernice daný Súdny dvorom Európskej únie v rozhodnutí C-397/01 vo veci Pfeiffer, v ktorom ustálil, že smernica č. 2003/88/ES sa vzťahuje aj na hasičov, ak ide o výkon služby v obvyklých podmienkach. Výnimka uvedená v čl. 2 ods.2 smernice č. 89/391/EHS bola prijatá len za účelom zabezpečenia riadneho fungovania služieb nevyhnutných na ochranu verejnej bezpečnosti, zdravia a poriadku, ak nastane osobitne vážna situácia alebo situácia osobitného rozsahu ako napríklad katastrofa; pri týchto je typické, že rozvrhnutie pracovného času pre zásahové tímy nie je možné. Súd prvej inštancie sa nestotožnil ani s argumentáciou žalovaného týkajúcou sa pandémie COVID-19; v tejto súvislosti reagoval tvrdením, že z judikatúry Súdneho dvora Európskej únie nevyplýva, že by bolo možné ochorenie COVID-19 považovať za okolnosť osobitnej závažnosti alebo rozsahu, ktorá by si vyžadovala rozvrhnutie pracovného času v rozpore s čl. 6 písm.b) smernice č. 2003/88/ES.

1.8 Medzi stranami sporu nebolo sporné, že žalobca je hasič vykonávajúci štátnu službu v meste Rimavská Sobota a v jej okolí; spornou otázkou bolo, či Slovenská republika porušila úniové právo v dôsledku nesprávneho prebratia smernice č. 2003/88/ES do slovenského právneho poriadku, konkrétne či sa do zákona č. 315/2001 Z.z. premietlo ustanovenie čl. 6 písm.b) danej smernice o 48 hodinovom týždennom pracovnom čase. Súd prvej inštancie mal z predložených výpisov z dochádzkového systému za preukázané, že pracovný čas žalobcu ako hasiča v stálej službe v žalovanom období presahoval maximálny limit 48 hodinového týždenného pracovného času stanoveného čl. 6 písm.b) smernice č. 2003/88/ES, keďže do fondu pracovného času neboli započítavané všetky žalobcom odpracované hodiny; z odpracovanej 24 hodinovej zmeny bolo do fondu pracovného času zarátaných len 16,5 hodín, zvyšných 7,5 hodín služobnej pohotovosti nie. Výpočet prezentovaný žalovaným, na základe ktorého tento tvrdil, že žalobca pracoval v priemere 47,84 hodín týždenne nepovažoval súd prvej inštancie za správny a súladný s judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie. Okresný súd vo vzťahu k výkladu pojmov „pracovný čas“, resp. „pracovná pohotovosť“ prezentovaný žalovaným len v intenciách zákona o Hasičskom a záchrannom zbore zdôraznil, že

v zmysle judikatúry Súdneho dvora Európskej únie sa pojmy „pracovný čas“ a „čas odpočinku“ nemôžu vykladať z hľadiska požiadaviek rôznych právnych úprav členských štátov; čl. 2 smernice č. 2003/88/ES patrí medzi ustanovenia, od ktorých sa nemožno odchyliť (viac C-518/15). S ohľadom na uvedené dospel súd prvej inštancie k názoru, že vo veci žalobcu bolo potrebné za súčasť jeho pracovnej doby považovať nielen výkon štátnej služby, ale aj pracovnú pohotovosť bezprostredne nadväzujúcu na výkon štátnej služby, pretože len takýto výklad je súladný s čl. 2 smernice č. 2003/88/ES.

1.9 Okresný súd mal za to, že podstatné otázky, ktoré v prejednávanom spore vyplynuli, už boli v prevažnej časti riešené judikatúrou Súdneho dvora EÚ; jednou z takýchto otázok bolo, či do rozsahu pracovného času možno zaradiť aj stav pracovnej pohotovosti pracovníkov – hasičov; odpoveď na túto otázku dal Súdny dvor Európskej únie v rozsudku C-429/09 vo veci Fuß, v ktorom konštatoval, že pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu „pracovný čas“ v zmysle smernice č. 2003/88/ES; právo únie tak bráni vnútroštátnej právnej úprave stanovujúcej priemerný týždenný pracovný čas, ktorý vzhľadom na to, že zahŕňa obdobia pracovnej pohotovosti a pohotovostnej služby, prekračuje maximálnu týždennú hranicu upravenú v čl. 6 písm.b) danej smernice; k obdobným záverom dospel Súdny dvor Európskej únie aj v rozsudkoch C-437/05 vo veci Vorel a C-397/01 vo veci Pfeiffer. V nadväznosti na uvedené súd prvej inštancie ustálil, že odpracované hodiny služobnej pohotovosti zo strany žalobcu, ktorý je počas tejto pracovnej pohotovosti prítomný na pracovisku, je potrebné zahrnúť do pojmu pracovný čas.

1.10 Rozborom ustanovení § 85, § 92, § 122, § 103, § 122 ods.1 zákona č.315/2001 Z.z. okresný súd dospel k záveru, že Smernica 2003/88/ES nebola správne transponovaná do zákona č. 315/2001 Z.z.; uviedol, že transpozícia smerníc nemôže byť len formálna a samoučelná a transpozíciu smernice možno považovať za súladnú s požiadavkami práva Európskej únie len vtedy, ak sa ňou dosiahne požadovaný výsledok únieového práva, v danom prípade 48 hodinový týždenný pracovný čas; vychádzajúc však z obsahu ustanovení zákona č. 315/2001 Z.z. mal súd za preukázané, že služobná pohotovosť sa nepovažuje za súčasť týždenného služobného času jeho príslušníkov.

1.11 Na základe uvedeného dospel okresný súd k záveru, že boli naplnené všetky podmienky, za splnenia ktorých majú jednotlivci právo na náhradu, a teda že cieľom porušenia právnej normy únie je priznať jednotlivcom práva, porušenie je dostatočne závažné a medzi týmto porušením a škodou spôsobenou poškodeným jednotlivcom existuje priama príčinná súvislosť. Existujúcou normou je článok 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES; porušenie práva únie považoval okresný súd za dostatočne závažné z dôvodu, že je v zjavnom rozpore s judikatúrou Súdneho dvora EÚ v danej oblasti a okresný súd ustálil aj existenciu priamej príčinnej súvislosti medzi porušením článku 6 písm. b) Smernice a škodou vzniknutou žalobcovi v dôsledku straty času odpočinku, na ktorý by mal žalobca nárok, ak by bol maximálny týždenný pracovný čas upravený ustanovením Smernice dodržaný. Z uvedených dôvodov okresný súd považoval žalobu čo do základu za dôvodnú.

1.12 Súd prvej inštancie aplikoval aj ustanovenia § 11 až § 13 Občianskeho zákonníka, nakoľko aj z judikatúry Súdneho dvora EÚ vyplýva, že v prípade neexistencie právnej úpravy únie patrí vnútroštátnemu právnomu poriadku členského štátu, aby určil príslušné súdy a upravil procesné podmienky súdnych konaní určených k zaisteniu ochrany práv, ktoré jednotlivcom vyplývajú z práva únie. Členský štát je povinný poskytnúť náhradu za dôsledky spôsobenej škody v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi upravujúcimi zodpovednosť za škodu, pričom podmienky náhrady škody stanovené vnútroštátnymi predpismi musia byť v súlade s princípmi ekvivalencie a efektivity. Ustálená judikatúra Súdneho dvora Európskej únie požiadavku oznámenia zamestnanca zamestnávateľovi, že odmieta vykonávať služobnú pohotovosť, nepredpokladá a ani z predpisov komunitárneho práva takáto povinnosť nevyplýva. Z judikatúry Súdneho dvora EÚ vyplýva, že nemožno považovať za primerané žiadať od pracovníka, aby na účely uplatnenia nároku na získanie náhrady škody najprv podával žiadosť zamestnávateľovi, ktorá žiadosť by bola v rozpore so zásadou efektivity. Nachádzanie akejkoľvek možnosti zavinenia na strane zamestnanca, ktorý pred uplatnením nároku na súde nepožiadaval zamestnávateľa o dodržiavanie noriem komunitárneho práva, by bolo len prenášaním zodpovednosti členských štátov za dodržiavanie práva únie na jednotlivcov, ale umožňovalo by v prípade nesplnenia tejto podmienky vyňať ich nároky z uplatňovania v konaní pred súdom.

1.13 Žalobca svoj nárok na náhradu škody spájal s odňatím práva na odpočinok, so zásahom do voľného času, preto súd prvej inštancie posudzoval tento nárok ako nemajetkovú ujmu; okresný súd ustálil, že nerešpektovaním čl. 6 písm. b) smernice č. 2003/88/ES došlo k zásahu do práv žalobcu na vedenie súkromného a rodinného života ako aj do práva na ochranu jeho zdravia; bol toho názoru, že za tento zásah mu patrí nárok na primerané odškodnenie. Okresný súd v tomto smere uzavrel, že samotné konštatovanie porušenia práva by nebolo dostatočným zadostučinením, ktorým však je peňažná náhrada. Táto by mala byť tak vysoká, aby mohla splniť úlohu odškodňovacie, nielen symbolickú, nemala by byť však neprimerane vysoká. Žalobca uplatňoval nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 4.000,-Eur, súd považoval za primeranú sumu 2.000,- Eur; pri posudzovaní tohto nároku okresný súd zohľadnil dĺžku doby porušenia práva žalobcu na 48 hodinový týždenný pracovný čas, charakter následkov jeho porušenia a vychádzal aj z iných rozhodnutí všeobecných súdov v skutkovo totožných veciach. Z uvedených dôvodov žalobe v tomto rozsahu vyhovel a žalobu v časti o zaplatenie 2.000,-Eur zamietol.

1.14 Pri rozhodovaní o trovách konania okresný súd aplikoval ustanovenia § 255 ods.1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C.s.p.“); vychádzal zo zásady pomeru úspechu vo veci, ktorú je potrebné uplatniť aj na konania, v ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu. Mal za to, že v prejednávanej veci nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku; žalobcu nemožno zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu. Okresný súd tak žalobcu považoval za plne úspešného v rozsahu prísúdenej sumy vo výške 2.000,-Eur. Z uvedeného žalobcovi priznal proti žalovanému nárok na náhradu trov konania vo výške 100% z priznanej sumy; na základe návrhu žalovaného určil lehotu na plnenie v rozsahu 30 dní od právoplatnosti rozsudku (§ 232 ods.3 C.s.p.).

2. Proti prvej a tretej výrokovej vete rozsudku súdu prvej inštancie podal žalovaný (ďalej aj „odvolateľ“) v zákonom stanovenej lehote odvolanie, v ktorom navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok okresného súdu zmenil tak, že žalobu zamietne a žalovanému prizná náhradu trov konania v rozsahu 100%. Uplatnil odvolacie dôvody uvedené v ustanovení § 365 ods.1 písm. d), f) a h) C.s.p.; tvrdil tak, že konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci; súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

2.1 Odvolateľ v podanom odvolaní zopakoval svoju argumentáciu z konania pred súdom prvej inštancie. Tvrdil, že právomoc posudzovať súlad slovenských zákonov alebo iných všeobecne záväzných právnych predpisov so Smernicou Európskej únie do kompetencie súdu prvej inštancie nepatrí; súdu prvej inštancie nebola zverená právomoc na porovnanie súladu, resp. vyslovenie nesúladu zákona č. 315/2001 Z.z. so smernicou č. 2003/88/ES; takýto záver si okresný súd nemohol osvojiť ani ako otázku predbežnú, nakoľko dôsledky a aplikácia takéhoto konštatovania by presiahli predmet súdneho sporu, v ktorom sa posudzuje len individuálny nárok žalobcu na náhradu škody, resp. nemajetkovej ujmy; súd prvej inštancie sa nezaoberal ani otázkou, či do jeho právomoci vôbec patrí posudzovanie takto nastolenej otázky, z ktorého dôvodu vykazuje napadnutý rozsudok znaky arbitrárnosti.

2.2 Žalovaný zároveň namietal svoju pasívnu vecnú legitimitáciu a zdôraznil potrebu rozlišovania medzi Slovenskou republikou a Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky; tieto sú dva samostatné subjekty, ktorých postavenie v súdnom konaní ani v pracovnoprávných vzťahoch nemožno zamieňať. Žalovaný bol súčasne toho názoru, že súd prvej inštancie nevzal do úvahy potrebu rozlišovania medzi „prebratím smernice“ a „aplikáciou smernice“. Prebratie smernice je premietnuté do textu právneho predpisu, ktorý musí byť s obsahom a znením smernice v súlade. Ak sa žalobca domnieval, že Slovenská republika v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky nesprávne prebrala smernicu č. 2003/88/ES do zákona č. 315/2001 Z.z., mal preukázať, v čom dané pochybenie spočíva. Na konštatovanie nesprávneho prebratia smernice č. 2003/88/ES bolo podľa názoru žalovaného nevyhnutné vykonať porovnanie znenia zákona č. 315/2001 Z.z. pred a po účinnosti smernice č. 2003/88/ES. Žalovaný uviedol, že k porušeniu smernice môže dôjsť až aplikáciou jej jednotlivých ustanovení, ak si adresát účinkov smernice (napr. zamestnávateľ) vyložil ustanovenia v rozpore s jej obsahom. Prípadný nárok na náhradu škody by mohla založiť len nesprávna aplikácia smernice. Žalovaný mal za to, že žiadne ustanovenie zákona č. 315/2001 Z.z. nie je možné považovať za rozporné so smernicou; zdôraznil, že Slovenská republika pri preberaní smernice č. 2003/88/ES neporušila žiadne predpisy, preto pri absencii protiprávneho konania nemohla vzniknúť žiadna škoda a tým ani zodpovednosť žalovaného za nároky,

ktoré si žalobca v tomto konaní uplatnil. Zároveň vyjadril presvedčenie, že žalobcom uplatnené nároky vyplývajú z pracovnoprávneho vzťahu; žalobca za nárok na náhradu škody vo forme nemajetkovej ujmy skryl svoj mzdový nárok. Odvolateľ zotrval na tvrdení, že žalobca namietal nesprávne prebratie smernice č. 2003/88/ES, nie jej aplikáciu v individuálnom prípade; Slovenská republika pritom nemôže niesť zodpovednosť za nesprávnu aplikáciu smernice č. 2003/88/ES na pracovnoprávny vzťah žalobcu u jeho zamestnávateľa.

2.3 Žalovaný taktiež zopakoval, že smernica č. 2003/88/ES sa na služobný pomer príslušníkov Hasičského a záchranného zboru (ďalej aj „HaZZ“) vzhľadom na charakter vykonávaných činností a s tým spojený rozvrh služobného času nevzťahuje. Mal za to, že rozsah pôsobnosti smernice č. 2003/88/ES je pozitívne vymedzený v čl. 2 ods.1 Smernice č. 89/391/EHS a negatívne vymedzený v jej čl. 2 ods.2; na základe uvedeného konštatoval, že smernica č. 2003/88/ES sa na odvetvia činností, ktoré zahŕňajú určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany nevzťahuje; úlohy, ktoré plnia príslušníci HaZZ možno podľa názoru žalovaného subsumovať pod pojem „osobitné činnosti služieb civilnej ochrany“ v zmysle čl. 2 ods.2 smernice č. 89/391/EHS. Rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie C-429/09 vo veci Fu? nepovažoval za relevantné, nakoľko sa týka mestského hasiča, výkon činnosti ktorého je odlišný od režimu, v akom fungujú príslušníci Hasičského a záchranného zboru v Slovenskej republike.

2.4 Odvolateľ upriamil pozornosť aj na čl. 17 ods.1 smernice č. 2003/88/ES, ktorý umožňuje členským štátom, aby sa odchýlili od uplatňovania čl. 6 za predpokladu, že dodržia všeobecnú zásadu ochrany bezpečnosti a zdravia pracovníkov; jedným z dôvodov neuplatnenia daného článku je situácia, že sa jedná o protipožiarne služby a služby civilnej ochrany.

2.5 Odvolateľ poukázal na z judikatúry Súdneho dvora vyplývajúcu povinnosť kumulatívneho splnenia všeobecných podmienok nevyhnutných na úspešné uplatnenie si nároku na náhradu škody za porušenie práva únie; v konkrétnostiach ide o tri podmienky, a to (1) cieľom porušenej právnej normy Európskej únie je priznať jednotlivcom práva, (2) porušenie je dostatočne závažné a (3) medzi týmto porušením a škodou spôsobenou jednotlivcom existuje príčinná súvislosť. Žalovaný mal za to, že žalobca vznik nároku na náhradu škody žiadnym spôsobom neosvedčil; zároveň mu nebolo ani zrejmé, ako mohla žalobcovi vzniknúť uplatnená škoda; stanovenie jej výšky označil za nejasné; pripomenul, že za nariadenú pohotovosť bol žalobca riadne odmeňovaný. Odvolateľ dodal, že v čase služobnej pohotovosti nie je od žalobcu vyžadovaná aktívna činnosť; môže odpočívať či venovať sa inej činnosti. Skutočnosť, že služobná pohotovosť žalobcu, za ktorú je odmeňovaný, je pracovným časom a má sa zarátavať do pracovného fondu, ešte samo o sebe nie je dôvodom na priznanie nároku na náhradu škody.

2.6 Pokiaľ ide o posúdenie, či v prípade žalobcu došlo k porušeniu práva na maximálny 48 hodinový týždenný pracovný čas, mal žalobca preukázať, či skutočne pracoval nad takýto limit za rozhodné obdobie, nakoľko nie všetky hodiny odpracovanej pohotovosti sú hodinami nad maximálny limit pracovného času. Odvolateľ poukázal na potrebu zohľadnenia nerovnomerného rozvrhnutia služobného času u hasiča v referenčnom období 6 mesiacov. Tvrdil, že žalobca v žalobe vychádzal len z priemerných hodnôt odpracovaného týždenného pracovného času a času odpracovanej pohotovosti, z čoho však nevyplýva, či za konkrétne obdobie skutočne dochádzalo k prekročeniu maximálneho limitu pracovného času pri referenčnom období 6 mesiacov.

2.7 Žalovaný mal za to, že žalobca neunesol dôkazné bremeno; žalobca nepreukázal ani riadne neodôvodnil výšku ujmy, ktorá mu mala byť spôsobená. Žalovaný tak mal za to, že žalobca riadne nepreukázal uplatnený nárok čo do titulu a výšky; uplatnenú sumu označil za neprimeranú v porovnaní s výškou náhrad, ktorá je priznávaná obetiam trestných činov, ktorých ujma je v porovnaní s ujmovou žalobcu podstatne vyššia. S poukazom na ustanovenie § 13 ods.2 Občianskeho zákonníka žalovaný konštatoval, že žalobca nepreukázal zásah do súkromného, rodinného života, resp. neoprávnený zásah, ktorý by sa odrazil v medziľudských vzťahoch či nepriazňou v zdravotnom stave žalobcu v príčinnej súvislosti s výkonom povolania v takej miere, ktorá by odôvodňovala výšku priznanej sumy súdom prvej inštancie. V súvislosti s náhradou škody, resp. nemajetkovej ujmy žalovaný citoval viaceré rozhodnutia všeobecných súdov Slovenskej republiky (napr. rozsudok Krajského súdu v Trnave č.k. 26Co/94/2020-515 zo dňa 30.06.2021) ako aj Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (sp.zn. 4Cdo/19/2020) a Európskeho súdu pre ľudské práva (Público-Comunicacáo Social, S.A. vs. Portugalsko). Citoval časť odôvodnenia rozsudku Okresného súdu Liptovský Mikuláš sp.zn. 21C/60/2022 zo dňa 2.2.2023, ktorým súd žalobu zamietol z dôvodu neunesenia dôkazného bremena;

vychádzajúc z jeho obsahu bol žalovaný toho názoru, že žalobca nepreukázal, kedy, v akom rozsahu a či vôbec žalobca pracoval nad limit 48 hodinového týždenného pracovného času vyplývajúceho zo smernice č. 2003/88/ES a rovnako nepreukázal, aká ujma mu mala vzniknúť. Ak by v dôsledku nesprávneho prebratia smernice neoprávnený zásah do práv žalobcu skutočne existoval a pretrvával, považoval žalovaný za prirodzené, že by sa žalobca v prvom rade domáhal upustenia od takéhoto zásahu u svojho zamestnávateľa v zmysle § 13 ods.1 Občianskeho zákonníka; žalovanému nebolo zrejmé, prečo súd prvej inštancie neakceptoval potrebu uplatnenia „postupnosti“ uvedenej v ustanovení § 13 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého si môže osoba uplatniť právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch až vtedy, ak iné v danom ustanovení demonštratívne uvedené prostriedky určené na ochranu pred zásahmi do osobnosti neboli dostatočné.

2.8 Vo vzťahu k námietke premlčania poukázal na žalobcom predložený plán služieb od 1.10.2019, na základe čoho dospel k záveru, že práve od toho momentu začalo dochádzať k porušovaniu jeho práv; žalobca podal žalobu až v januári 2023, a teda viac ako tri roky od momentu, kedy malo dôjsť k údajnému zásahu do žalobcových práv; žalobca pritom až v doplnení žaloby upravil žalované obdobie, ktoré stanovil na obdobie od 11.1.2020 do 11.1.2023; hoci žalobca v žalobe jednoznačne neosvedčil žalované obdobie, z priložených podkladov bolo možné jednoznačne ustáliť, za aké obdobie si žalobca uplatnil svoj nárok, t.j. od 1.10.2019. Odvolateľ zároveň označil doplnenie žaloby za účelové, a to s ohľadom na ním skôr vznesenú námietku premlčania. Mal za to, že súd prvej inštancie pri posudzovaní primeranej náhrady v peniazoch nebral ohľad na to, že dĺžka trvania zásahu do osobnostných práv žalobcu (teda nepremľčané obdobie) sa o značnú časť skrátila.

2.9 Žalovaný odvolaním napadol aj výrok o nároku na náhradu trov konania ako závislý výrok; mal za to, že nárok žalobcu bol uplatnený nesprávne a zo strany súdu prvej inštancie došlo k nesprávne právnemu posúdeniu veci. Mal tak za to, že ak by odvolací súd podanému odvolaniu vyhovel, musí byť výrok o trovách konania v celom rozsahu zmenený v prospech žalovaného.

3. Žalobca sa v písomnom vyjadrení k odvolaniu žalovaného stotožnil s rozsudkom súdu prvej inštancie považujúc ho v celom rozsahu za zákonný a vecne správny; navrhol ho potvrdiť.

3.1 Mal za to, že konanie netrpí žiadnou vadou a súd prvej inštancie vykonané dôkazy vyhodnotil správne; odvolací dôvod podľa ustanovenia § 365 ods.1 písm.f) C.s.p. tak nepovažoval za naplnený. Okresný súd podľa názoru žalobcu nemohol vychádzať ani z nesprávneho právneho posúdenia veci, nakoľko použil zákonné ustanovenia vzťahujúce sa na dané konanie a neopomenul žiadnu skutočnosť, ktorá by mohla mať vplyv na odlišné právne posúdenie veci. Žalobca uzavrel, že súd prvej inštancie sa náležite, dostatočne a vyčerpávajúco vysporiadal so všetkými predloženými dôkazmi, správne vychádzal z judikatúry Súdneho dvora Európskej únie a súdov Slovenskej republiky. Za správny a zákonný považoval aj výrok rozsudku o nároku na náhradu trov konania.

4. Žalovaný v ďalšom písomnom vyjadrení (replika) zotrval na podanom odvolaní a dôvodoch v ňom uvedených; s právnym názorom žalobcu sa nestotožnil.

5. Žalobca v písomnej duplike rovnako zotrval na svojej dovtedajšej argumentácii; opätovne konštatoval, že rozsudok súdu prvej inštancie vychádza z náležitého právneho posúdenia veci a označil ho za zákonný a vecne správny.

6. Krajský súd, ako súd funkčne príslušný na rozhodnutie o odvolaní, vec preskúmal v rozsahu určenom § 380 ods. 1, 2 C.s.p., v rozsahu určenom ustanovením § 379 C.s.p., bez nariadenia pojednávania v zmysle § 385 ods. 1 C.s.p. a dospel k záveru, že odvolanie žalovaného nie je dôvodné, preto rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods.1,2 C.s.p. v napadnutej časti ako vecne správny potvrdil.

6.1 Podľa § 387 ods. 1,2 C.s.p. odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne. Ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

7. Odvolací súd preskúmal všetky podstatné odvolacie námietky žalovaného ako aj predchádzajúce konanie spolu s napadnutým rozhodnutím súdu prvej inštancie. Okresný súd dospel k správnym skutkovým zisteniam, na ktoré aplikoval správne ustanovenia právneho predpisu a súčasne vec správne právne posúdil. Okresný súd vykonal dostatočné dokazovanie na zistenie skutkového stavu; tento zistil úplne a správne. Odvolací súd sa s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, ktoré je podrobné a presvedčivé, v celom rozsahu stotožňuje a na závery okresného súdu v celom rozsahu poukazuje; len reagujúc na odvolaciu argumentáciu (s ktorou sa v zásade v celom rozsahu vysporiadal už okresný súd) navyše dopĺňa ďalšie skutočnosti podporujúce správnosť rozsudku súdu prvej inštancie:

8. V konaní nebolo sporné, že žalobca je príslušníkom Hasičského a záchranného zboru; štátnu službu vykonáva na Hasičskej stanici Rimavská Sobota. Podanou žalobou sa domáhal zaplataenia sumy 4.000,- Eur, a to titulom náhrady škody vo forme nemajetkovej ujmy; táto mala žalobcovi vzniknúť v dôsledku porušovania jeho práv garantovaných normami komunitárneho práva. Procesný útok žalobcu bol založený na argumentácii o nesprávnom transponovaní čl. 2 ods.1 a čl. 6 písm.b) smernice č. 2003/88/ES do právneho poriadku Slovenskej republiky. Na podporu svojich tvrdení o porušovaní čl. 6 písm.b) smernice č. 2003/88/ES, a teda o pravidelnom prekračovaní maximálneho týždenného pracovného času presahujúceho 48 hodín, žalobca predložil výpisy z dochádzkového systému SAP za obdobie od októbra 2019 do decembra 2022 a výplatné pásky; tieto žalovaný žiadnym spôsobom nespochybnil, preto ich aj odvolací súd považoval za nesporné.

8.1 Súd prvej inštancie posúdil nárok žalobcu podľa ustanovení smernice č. 2003/88/ES, zákona č. 315/2001 Z.z. a Občianskeho zákonníka; zároveň správne vychádzal aj z judikatúry Súdneho dvora Európskej únie a závery z nej vyplývajúce správne aplikoval. Mal za to, že žalovaný pri výklade pojmov „pracovný čas“ či „pracovná pohotovosť“ vychádzal výlučne zákona o Hasičskom a záchrannom zbore bez zreteľa na smernicu č. 2003/88/ES a judikatúru Súdneho dvora Európskej únie, ktorá výklad pojmov „pracovný čas“ a „čas odpočinku“ upravuje.

9. Pokiaľ ide o právomoc súdu prvej inštancie na prejednanie sporu, táto mu bola zverená ustanovením § 3 ods.1 C.s.p., nakoľko aj spor o náhradu škody spôsobenej jednotlivcovi porušením práva únie v dôsledku nesprávnej transpozície smernice do vnútroštátneho poriadku možno subsumovať pod súkromnoprávny spor a v Slovenskej republike neexistuje iný orgán oprávnený rozhodovať o práve žalobcu na náhradu škody voči štátu pre porušenie práva únie. Bez právneho významu je potom skutočnosť, že žalovaný v spore je štát, pretože ak je účastníkom občianskoprávnych vzťahov štát, je právnickou osobou (§ 21 Občianskeho zákonníka). Zároveň nemožno neprihliadnuť aj na judikatúru Súdneho dvora Európskej únie, z ktorej vyplýva, že spory o náhradu škody spôsobenej porušením práva únie medzi jednotlivcom a štátom rozhodujú príslušné vnútroštátne súdy (pozri napr. rozhodnutie C-429/09). Je tak namieste konštatovanie, že súd prvej inštancie bol nielen oprávnený, ale aj povinný skúmať, či zo strany žalovaného došlo k porušeniu práva únie pri preberaní smernice č. 2003/88/ES do zákona č. 315/2001 Z.z.. Odvolací súd dodáva, že právna teória a rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie (napr. vo veci C-456/98 vo veci Centrosteeel) zdôrazňujú, že ak v konaní pred všeobecným súdom Slovenskej republiky (prípadne pred správnym orgánom) vyplýva potreba aplikácie smernice, súd (správny orgán) sa nemôže vyhnúť porovnaniu ustanovení smernice s ustanoveniami právneho predpisu, do ktorého bola smernica transponovaná, a to za účelom zistenia, či sa má smernica aplikovať priamo alebo nepriamo. Zároveň sa súd (správny orgán) nemá uspokojiť len s uvedením tej ktorej smernice v prílohe slovenského transpozíčného predpisu a tým považovať smernicu za správne prebratú; mal by venovať pozornosť porovnaniu znenia smernice s vnútroštátnou právnou úpravou. V konkrétnej veci je tak súd oprávnený a povinný v rámci svojej právomoci skúmať, či zo strany žalovaného došlo k tvrdenému porušeniu práva únie pri preberaní smernice č. 2003/88/ES do zákona o Hasičskom a záchrannom zbore, a teda skúmať, či zákon č. 315/2001 Z.z. zodpovedá cieľom článku 6 písm.b) smernice č. 2003/88/ES. Bez posúdenia uvedenej otázky by nebolo možné prejednanú vec rozhodnúť; žalovaný v rámci podaného odvolania nedôvodne vytykal chýbajúcu právomoc súdu posudzovať súlad zákona č. 315/2001 Z.z. so smernicou č. 2003/88/ES.

10. Súd prvej inštancie správne venoval pozornosť aj transpozícií smernice; odvolací súd zdôrazňuje, že ustanovenia smernice musia byť prebraté do právneho poriadku členského štátu, ktorému je určená, tak, aby bola ich záväznosť nespochybniteľná a aby sa dosiahol stav, ktorý je v súlade s cieľom sledovaným smernicou. Z bodu 5 Prílohy č. 4 zákona č. 315/2001 Z.z. vyplýva, že žalovaný prebral smernicu č.

2003/88/ES do predmetného zákona, cieľ sledovaný čl. 6 písm.b) smernice č. 2003/88/ES však nebol v zákone č. 315/2001 Z.z. dosiahnutý.

10.1 Článok 6 písm.b) smernice č. 2003/88/ES stanovuje, že priemerný pracovný čas pre každé obdobie siedmich dní vrátane nadčasov nesmie prekročiť 48 hodín. Pracovným časom je v zmysle čl. 2 ods.1 citovanej smernice akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti v súlade s vnútroštátnymi predpismi a/alebo praxou; čas odpočinku je akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom (čl. 2 ods.2). Podľa ustanovenia § 85 ods.1 zákona o hasičskom a záchrannom zbere je služobným časom príslušníka časový úsek, v ktorom tento vykonáva štátnu službu a je k dispozícii služobnému úradu; služobný čas príslušníka je 40 hodín týždenne (§ 85 ods.2 veta prvá zákona č. 315/2001 Z.z.); služobný čas príslušníka môže byť rozvrhnutý nerovnomerne; nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas príslušníkov je rozvrhnutý na obdobie šiestich mesiacov; pri nerovnomernom rozvrhnutí nesmie byť dĺžka služobného času v jednotlivých služobných dňoch vyššia ako 18 hodín; celková dĺžka vykonávania štátnej služby a na ňu bezprostredne nadväzujúcej určenej služobnej pohotovosti v mieste vykonávania štátnej služby je najviac 24 hodín v služobnom dni (§ 86 ods.1,2 zákona č. 315/2001 Z.z.). V zmysle ustanovenia § 92 ods.1 citovaného zákona určuje služobný úrad príslušníkovi služobnú pohotovosť v štátnej službe v mieste vykonávania štátnej služby, ktorá bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby podľa § 86 ods. 2 v rámci rozvrhnutia služobného času.

10.2 Vychádzajúc z obsahu ustanovení § 85 ods.1, ods.2, § 86 ods.1, ods.2 a § 92 ods.1 zákona č. 315/2001 Z.z., je zrejmé, že zákon oddeľuje vykonávanie štátnej služby príslušníka Hasičského a záchranného zboru v rámci služobného času a vykonávanie štátnej služby v rámci určenej služobnej pohotovosti, ktorá nadväzuje na jeho služobný čas; v oboch prípadoch sice ide o výkon štátnej služby (čo v odvolaní tvrdil aj samotný žalovaný), služobná pohotovosť sa však do služobného (pracovného) času príslušníka Hasičského a záchranného zboru nezapočítava, a to napriek tomu, že nejde o čas odpočinku predpokladaný smernicou. Vnútroštátna právna úprava v zákone č. 315/2001 Z.z. umožňuje zamestnávateľovi žalobcu nezapočítať neaktívnu časť služobnej pohotovosti do služobného času a rozvrhnúť žalobcovi pracovný čas tak, že ten presiahne maximálnu hranicu týždenného pracovného času stanovenú v čl. 6 písm.b) smernice č. 2003/88/ES.

10.3 V nadväznosti na vyššie uvedené odvolací súd konštatuje, že zákon č. 315/2001 Z.z. v rozpore so smernicou č. 2003/88/ES vyčleňuje zo služobného (pracovného) času príslušníka HaZZ čas určenej pohotovosti, hoci smernica neumožňuje, aby členské štáty ponechali v platnosti alebo prijali inú definíciu pojmu „pracovný čas“; obdobné konštatovania vyplývajú z bodov 47. a 55. napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie.

10.4 Žalovaný v odvolaní poukázal aj na potrebu porovnania znenia zákona č. 315/2001 Z.z. pred nadobudnutím účinnosti smernice č. 2003/88/ES ako aj po jej prebratí. Odvolací súd konštatuje, že relevantné ustanovenia zákona o Hasičskom a záchrannom zbere boli prakticky v totožnom znení súčasťou zákona č. 315/2001 Z.z. už v znení účinnom od 1.4.2002; po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie došlo k zmene ustanovenia § 86 ods.1 len čo sa týka nerovnomerného rozvrhnutia služobného času (z pôvodného obdobia celého roka došlo k zmene jeho rozvrhnutia na obdobie štyroch, resp. šiestich mesiacov) a výkon služobnej pohotovosti bol rozdelený na služobnú pohotovosť, ktorá bezprostredne nadväzuje na služobný čas (§ 92 ods.1) a služobnú pohotovosť mimo rozvrhnutia služobného času (§ 92 ods.2). V kontexte uvedeného mal odvolací súd za preukázané, že žalovaný v rámci preberania smernice č. 2003/88/ES nezohľadnil skutočnosť, že pracovná pohotovosť je pracovným (služobným) časom pracovníka. Hoci okresný súd explicitne neporovnával znenie posudzovaných ustanovení zákona č. 315/2001 Z.z. pred vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie a po jej vstupe, právne posúdenie správnosti transpozície smernice č. 2003/88/ES z jeho odôvodnenia vyplýva. V dôsledku tejto skutočnosti potom neobstojí ani námietka žalovaného, že nebolo preukázané nesprávne prebratie smernice č. 2003/88/ES, resp. že žiadne ustanovenie zákona č. 315/2001 Z.z. nie je v rozpore so smernicou.

11. Odvolacia argumentácia žalovaného spočívajúca v poukazovaní na rozdiel medzi prebratím a aplikáciou smernice č. 2003/88/ES sa odvolaciemu súdu javí ako nedôvodná. Napriek tomu, že sa žalovaný na aplikácii smernice č. 2003/88/ES, resp. zákona č. 315/2001 Z.z. voči žalobcovi priamo nepodielal, je táto skutočnosť z hľadiska prejednávaneho sporu bez právneho významu.

Predpoklady zodpovednosti za škodu vychádzajú z objektívnej zodpovednosti členského štátu za takto vzniknutú škodu. Podľa čl. 29 smernice č. 2003/88/ES je táto adresovaná členským štátom; žalovaný ako členský štát Európskej únie, a teda adresát smernice, bol povinný prijať opatrenia za účelom dosiahnutia smernicou sledovaného cieľa, t.j. bol povinný zabezpečiť jednotlivcovi smernicou priznané právo na bezpečnosť a ochranu zdravia pri organizácii pracovného času. V kontexte uvedeného potom žalovanému v prejednávanej spore svedčí pasívna vecná legitímácia, nakoľko je to práve žalovaný, ktorý zodpovedá za správne prebratie smernice do právneho poriadku Slovenskej republiky; za žalovaného koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky ako ústredný orgán štátnej správy. Zamestnávateľovi žalobcu by svedčila pasívna vecná legitímácia v prípade, že by tento v rozpore so správne prebratou smernicou do právneho poriadku Slovenskej republiky (ku ktorej nedošlo) porušil vnútroštátnu úpravu pracovného času. Ani námietka žalovaného o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie tak nebola dôvodná.

12. Argumentácia žalovaného, že smernica č. 2003/88/ES sa na žalobcu nevzťahuje je totožná s jeho procesnou obranou v konaní na okresnom súde. S touto námietkou sa súd prvej inštancie správne vysporiadal v bode 37. napadnutého rozsudku. Na uvedené závery odvolací súd v plnom rozsahu poukazuje a dodáva, že okresný súd vo vzťahu k pôsobnosti smernice č. 2003/88/ES (najmä jej čl. 6 písm.b/) na príslušníkov Hasičského a záchranného zboru, a teda aj na žalobcu, správne vychádzal jednak zo znenia Smernice ako aj z judikatúry Súdneho dvora EÚ. Súd je povinný plne uplatňovať výklad práva únie, ktorý podal Súdny dvor Európskej únie (napr. rozsudok C-261/21 zo dňa 7.7.2022); okresný súd tak aplikoval aj závery rozhodnutí Súdneho dvora Európskej únie C-397/01 vo veci Pfeiffer, C-429/09 vo veci Fuß či C-518/15 vo veci Matzak, ktoré sa vzhľadom na skutkové okolnosti prejednávanej sporu plne vzťahujú aj na žalobcu.

12.1 Ak odvolateľ tvrdil, že smernicu č. 2003/88/ES nemožno na žalobcu aplikovať, pretože štátnu službu príslušníkov Hasičského a záchranného zboru vykonávajúcich zásahovú činnosť možno subsumovať pod negatívne vymedzenie smernice č. 89/391/EHS, t.j. pod jej čl. 2 ods.2., odvolací súd zdôrazňuje, že v zmysle čl. 1 ods.3 smernice č. 2003/88/ES sa táto vzťahuje na všetky odvetvia činností, verejné a súkromné, v zmysle článku 2 smernice 89/391/EHS bez toho, aby boli dotknuté články 14, 17, 18 a 19 tejto smernice. Smernica č. 2003/88/ES tak výslovne odkazuje na čl. 2 smernice č. 89/391/EHS.

12.2 Cieľom smernice č. 89/391/EHS bolo zavedenie opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci; z jej čl. 2 ods.1 vyplýva, že sa uplatňuje na všetky odvetvia činnosti, verejné a súkromné (priemysel, poľnohospodárstvo, obchod, administratívu, služby, vzdelávanie, kultúru, voľný čas atď.) (pozitívne vymedzenie smernice); v zmysle čl. 2 ods.2 sa táto smernica neuplatňuje tam, kde s ňou sú nevyhnutne v rozpore charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti verejných služieb, ako sú napríklad ozbrojené sily, polícia alebo pre určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany (negatívne vymedzenie smernice). Rozsah pôsobnosti smernice č. 89/391/EHS sa má vykladať v širšom zmysle; výnimky z jej pôsobnosti stanovené v čl. 2 ods. 2 sa musia vykladať reštriktívnym spôsobom.

12.3 Odvolací súd v súvislosti s vyššie uvedenou argumentáciou konštatuje, že čl. 2 ods.2 smernice č. 89/391/EHS nevyklučuje z pôsobnosti tejto smernice služby civilnej ochrany ako také (ako sa žalovaný snažil presvedčiť súd), ale len „určité osobitné činnosti“ týchto služieb, ktorých osobitná povaha je nevyhnutne v rozpore s pravidlami uvedenými v tejto smernici. Účelom úpravy obsiahnutej v čl. 2 ods.2 smernice č. 89/391/EHS je zabezpečenie riadneho fungovania služieb nevyhnutných na ochranu verejnej bezpečnosti, zdravia a poriadku, ak nastane mimoriadna udalosť alebo situácia osobitného rozsahu (napr. prírodná katastrofa, pre ktorú je typické, že rozvrhnutie pracovného času pre zásahové a záchranné tímy nie je možné); táto sa však odlišuje od štandardnej obsahovej náplne práce a plnenia úloh žalobcu ako príslušníka Hasičského a záchranného zboru. Hoci sa žalobca pri výkone svojej práce bezpochyby stretne aj s nepredvídateľnými situáciami, činnosti, ktoré za zvyčajných podmienok vykonáva, je možné vopred organizovať či naplánovať, a to vrátane rozvrhnutia pracovného času. Odvolací súd na základe uvedeného konštatuje, že na činnosť žalobcu sa vylúčenie z pôsobnosti čl. 2 ods.2 smernice č. 89/391/EHS nevzťahuje, naopak, táto smernica je plne aplikovateľná. Zároveň, štátna služba žalobcu sa nevyznačuje takými osobitosťami, ktoré by odporovali súčasnému použitiu smernice č. 2003/88/ES.

12.4 Neobstojí ani odvolacia námietka žalovaného, že čl. 17 ods.1 smernice č. 2003/88/ES umožňuje členským štátom, aby sa odchýlili od uplatňovania čl. 6 za predpokladu, že dodržia všeobecnú zásadu ochrany bezpečnosti a zdravia pracovníkov, pričom jedným z dôvodov na neuplatňovanie je situácia, keď sa jedná o protipožiarne služby civilnej ochrany. Tu odvolací súd uvádza, že čl. 17 ods.1 sa vzťahuje na vrcholových riadiacich pracovníkov alebo iné osoby s právomocou nezávislého rozhodovania (a), rodinných pracovníkov (b) alebo pracovníkov slúžiacich náboženskej obrady v kostoloch a náboženských spoločenstvách (c); na žalobcu sa vzťahuje čl. 17 ods.3 písm.b) bod iii) danej smernice, ktorý odklon od čl. 6 neumožňuje.

13. Odvolateľ namietal, že kumulatívne stanovené všeobecné podmienky nevyhnutné na úspešné uplatnenie nároku na náhradu škody za porušovanie práva únie neboli splnené. K uvedenému odvolací súd zdôrazňuje, že žalobca sa v spore domáhal zaplatenia náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 4.000,- Eur. Tvrdil a výpismi z dochádzkového systému SAP aj preukazoval, že súhrn týždenného pracovného času (16,5 hodinová pracovná zmena a po nej nasledujúca 7,5 hodinová pracovná pohotovosť) uňho pravidelne presahuje 48 hodín; vo viacerých prípadoch presahoval týždenný pracovný čas žalobcu aj 50 hodín; tieto skutkové zistenia a ich správnosť žalovaný nenamietal. Zásah do osobnostných práv žalobcu spočívajúci v tom, že v sledovanom období spravidla pracoval v priemere viac ako 48 hodín týždenne tak bol preukázaný.

13.1 Okresný súd správne definoval všeobecné podmienky nevyhnutné na úspešné uplatnenie práva; v zmysle judikatúry Súdneho dvora Európskej únie štát zodpovedá jednotlivcovi za škodu spôsobenú porušením práva únie ak (a) porušená norma práva únie priznáva právo fyzickým osobám alebo právnickým osobám alebo zakladá povinnosti pre členský štát, (b) porušenie práva únie je dostatočne závažné a (c) medzi porušením práva únie členským štátom a vznikom škody jednotlivca existuje príčinná súvislosť; o výške náhrady škody vždy rozhoduje vnútroštátny súd. Tieto mal okresný súd za preukázané.

13.2 Predpoklady zodpovednosti žalovaného za škodu spôsobenú žalobcovi boli splnené aj podľa názoru odvolacieho súdu. Článok 6 písm. b) smernice č. 2003/88/ES priznáva pracovníkom právo na priemerný týždenný pracovný čas vrátane nadčasov v rozsahu 48 hodín; ustanovenie článku 6 písm. b) smernice má priamy účinok; priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu priamo uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Uvedené ustanovenie smernice (čl.6 písm. b/) nebolo do právneho poriadku Slovenskej republiky prebraté správne; právny poriadok Slovenskej republiky umožňuje, aby priemerný pracovný čas žalobcu vrátane nadčasov presiahol 48 hodín. Ani poukaz na potrebu aplikácie referenčného obdobia 6 mesiacov na týchto záveroch nič nemení, nakoľko podľa skutkových zistení súdu prvej inštancie žalobca v spornom období pravidelne prekračoval maximálnu dĺžku týždenného pracovného času 48 hodín. Ak podmienky pre uplatnenie žalovaného nároku vyžadujú dostatočnú závažnosť, táto bola preukázaná; zo strany žalovaného došlo k porušeniu jasnej a konkrétnej právnej normy únie, ktorá neopončuje členským štátom priestor na voľnú úvahu a ide o porušenie práva únie, ktoré je v zjavnom rozpore s judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie.

13.3 Účelom stanovenia maximálneho týždenného pracovného času 48 hodín je zabezpečenie potreby odpočinku, aby pracovník v dôsledku vyčerpania alebo iného nepravidelného rozvrhnutia práce nespôsobil úraz sebe či spolupracovníkom a ani iným osobám; zároveň, aby si krátkodobo alebo dlhodobo nepoškodil zdravie; súčasne došlo k zásahu do práva žalobcu na súkromie a rodinný život vyplývajúce z článku 19 ods.2 Ústavy Slovenskej republiky. Žalobca reálne musel odpracovať viac, ako bol povinný v zmysle smernice č. 2003/88/ES; týmto spôsobom prichádzal o čas, ktorý by chcel a mohol venovať svojej rodine, priateľom, záľubám a iným aktivitám, psychickej či fyzickej regenerácii, ktoré s jeho pracovným zaradením nesúvisia a na úkor svojich blízkych a potenciálnych aktivít musel tráviť čas v práci.

13.4 Odvolací súd nesúhlasí s argumentáciou odvolateľa, že medzi porušením práva Európskej únie a vznikom škody žalobcu nie je príčinná súvislosť a žalobca sa mal domáhať upustenia od neoprávneného zásahu u svojho zamestnávateľa; k uvedenému sa podrobne vyjadril už súd prvej inštancie v bode 61. napadnutého rozsudku.

13.5 V kontexte uvedeného sa odvolací súd stotožnil aj s právnym posúdením veci súdom prvej inštancie, ktorý správne aplikoval ustanovenie § 11 v spojení s § 13 Občianskeho zákonníka týkajúce

sa nároku na náhradu nemajetkovej ujmy priznávanej fyzickým osobám v prípade zásahu do ich osobnostných práv. Len samotné konštatovanie porušenia práva by vzhľadom na odpracovanie takmer dvetisíc hodín, ktoré by žalobca mohol venovať iným aktivitám, nebolo dostatočným zadosťučinením; týmto sa javí byť práve odškodnenie v podobe peňažnej náhrady takto vzniknutej ujmy (uvedené vyplýva aj z ustanovenia § 17 zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti štátu za spôsobenú škodu pri výkone verejnej moci). Zároveň netreba opomínať, že aj právo Európskej únie uznáva, že v dôsledku jeho porušenia môže dôjsť u poškodenej osoby k náhrade nemajetkovej ujmy (čl. 82 Nariadenia Európskej únie č. 2016/679).

14. Odvolací súd má v zhode so závermi súdu prvej inštancie za to, že uplatnený nárok bol žalobcom riadne odôvodnený; okresný súd ustálil, z akého dôvodu považoval priznaný nárok za dôvodný, svoje závery vo vzťahu k výške nemajetkovej ujmy porovnal s inými rozhodnutiami v právne a skutkovo obdobných veciach; zohľadnil však aj dĺžku doby porušovania práva žalobcu na maximálne 48 hodinový týždenný pracovný čas, charakter následkov tohto porušenia, skrátenie času na odpočinok. Hoci odvolateľ namietal, že priznaná výška nemajetkovej ujmy je neprímeraná v porovnaní s výškou náhrad, ktorá je priznávaná obetiam trestných činov, odvolací súd zdôrazňuje, že odškodňovanie obetí trestných činov nemožno porovnávať s náhradou škody vzniknutou v dôsledku nesprávnej transpozície predpisov Európskej únie. Ide o úplne iný právny základ a o úplne iné skutkové okolnosti. V prípade nesprávnej transpozície predpisov Európskej únie ide o priamu zodpovednosť členského štátu, ktorý si povinnosť správneho prebratia predpisov na ochranu zdravia pracovníkov, a teda zavedenie opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov, nesplnil, resp. ho splnil nedostatočne. V konečnom dôsledku priznanie výšky nemajetkovej ujmy záviselo od voľnej úvahy súdu; z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia pre odvolací súd vyplývajú kritériá, ktoré okresný súd zvažil pri stanovení výšky nemajetkovej ujmy a to dĺžku obdobia, počas ktorého dochádzalo k zásahu do osobnostných práv žalobcu, ale aj skutočnosť, že samotný žalobca netvrdil, že by sa tento zásah prejavil konkrétnymi negatívnymi následkami v jeho rodinnom či spoločenskom živote alebo na jeho zdravotnom stave.

15. Pokiaľ ide o žalovaným vznesenú námietku premlčania žalobcom uplatneného nároku, odvolací súd konštatuje, že právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je právo majetkovej povahy; premlčuje sa vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe (§ 101 Občianskeho zákonníka); začiatok plynutia premlčacej doby je viazaný na okamih, kedy k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilému porušiť alebo ohroziť osobnostné právo fyzickej osoby došlo. Nakoľko nebola smernica č. 2003/88/ES upravujúca maximálny 48 hodinový týždenný pracovný čas správne transponovaná do právneho poriadku Slovenskej republiky, k ujme na právach žalobcu dochádzalo pravidelne, čo potvrdzujú výpisy z dochádzkového systému SAP predložené žalobcom za obdobie od októbra 2019 do decembra 2022 (t.j. za 39 mesiacov); bolo tak na žalobcovi, či, kedy a za aké obdobie uplatní svoj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy na súde; tento uplatnil tri roky spätne od podania žaloby (a teda od januára 2020 do januára 2023 /v ktorom mesiaci bola splatná výplata za mesiac december 2022/); skutočnosť, že žalobca až v doplnení žaloby špecifikoval obdobie, za ktoré si uplatňuje nárok na náhradu nemajetkovej ujmy nemá na správnosť konštatovania, že nárok žalobcu premlčaný nie je, žiadny vplyv.

16. Z vyššie uvedených dôvodov odvolací súd nepovažoval odvoláciu argumentáciu žalovaného za spôsobilú privodiť zmenu alebo zrušenie rozsudku súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým žalovaného zaviazal k zaplateniu sumy 2.000,-Eur v lehote troch dní odo dňa právoplatnosti rozsudku, a preto rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku I. postupom podľa ustanovenia § 387 ods.1,2 C.s.p. ako vecne správny potvrdil.

16.1 Ako vecne správny odvolací súd potvrdil aj závislý výrok o nároku na náhradu trov konania. Súd prvej inštancie správne vychádzal zo skutočnosti, že priznaná výška škody (nemajetkovej ujmy) vychádzala z voľnej úvahy súdu a z uvedeného dôvodu žalobcovi správne priznal nárok na náhradu trov konania z priznanej výšky uplatneného nároku.

17. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd v zmysle § 396 ods. 1 C.s.p. v spojení s § 255 ods. 1 C.s.p. tak, že žalobcovi, ktorý bol v odvolacom konaní v plnom rozsahu úspešný, priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalovanému v rozsahu 100 %. O výške trov konania rozhodne súdny úradník súdu prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej samostatným uznesením.

17.1 Odvolací súd dôvod na určenie dlhšej paričnej lehoty nevzhladol; lehotu 3 dní od právoplatnosti uznesenia súdu prvej inštancie o výške trov konania považoval za dostatočnú, a to aj s ohľadom na množstvo konaní, ktoré sú od roku 2015 vedené na všeobecných súdoch v rámci celej Slovenskej republiky a v ktorých je žalovanému ukladaná povinnosť plniť titulom náhrady nemajetkovej ujmy.

18. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu pomerom hlasov 3 : 0 (§393 ods. 2 druhá veta C.s.p.).

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 C.s.p.)

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 C.s.p.).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 C.s.p.).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 C.s.p.).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 C.s.p.).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 C.s.p.).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 C.s.p.).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie,

lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 C.s.p.).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).

Ak zákon na podanie nevyžaduje osobitné náležitosti, v podaní sa uvedie,

- a) ktorému súdu je určené,
 - b) kto ho robí,
 - c) ktorej veci sa týka,
 - d) čo sa ním sleduje a
 - e) podpis.
- (§ 127 ods. 1 C.s.p.)

Ak ide o podanie urobené v prebiehajúcom konaní, náležitosťou podania je aj uvedenie spisovej značky tohto konania (§ 127 ods. 2 C.s.p.).

Strany konania majú možnosť zvoliť si advokáta alebo obrátiť sa na Centrum právnej pomoci so žiadosťou o poskytnutie právnej pomoci (§ 160 ods. 2 C.s.p.). Žiadateľ, u ktorého hrozí nebezpečenstvo zmeškania lehoty, môže zároveň so žiadosťou požiadať centrum o predbežné poskytnutie právnej pomoci (§ 11 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z.z.).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.).

Povinnosť podľa predchádzajúceho odseku neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 C.s.p.).

Ak má dovolanie vady podľa § 429 a dovolateľ na výzvu súdu prvej inštancie na odstránenie väd neodstráni vady, následkom neodstránenia väd dovolania je odmietnutie dovolania.